

Agenda Overleg Literaire Organisatoren

Datum: vrijdag 10 april 2020
Tijd 10:00-12:00
Locatie In uw kot
Voorzitter Willem Bongers-Dek
Secretaris Aline Lapeire

Aanwezig: Eddy Strauven (Het Zoekend Hert), Sofie Verraest (Snug Harbor), Silvie Moors (DE DAGEN), Stefaan Goossens (Poëziecentrum), Lara Rogiers (Literatuur Vlaanderen), Pascal Nicolas (Willemsfonds), Sofie Vandamme (De Letterie), Ilke Froyen (Passa Porta), Ellen Van Tichelt (LNVT), Marijke Rekkers (Villa Verbeelding), René Van Loon (VVB), Nora Mahammed (deBuren), Marianne Hommersom (deBuren), Flore Keersmaekers (Creatief Schrijven), Dirk Terryn (Het Lezerscollectief), Rolf Quaghebeur (KAAP)

Verontschuldigd: Tom Van de Voorde (BOZAR), Rik van Daele (Reynaertgenootschap), Hilde Reyniers (Reynaertgenootschap), Brenda Vanhoutte (Walry), Roel Daenen (Stripgids), Danny Theuwis (30CC), Jurgen Waegeman (Muntpunt), Yasmin Van 'tvelde (Kluger Hans), Jan Ducheyne (De Spreekende Ezels), Vincent Van Meenen, Lotte Dodion (VONK & Zonen), Michaël Vandebril (Antwerpen Boekenstad), Vincent Coomans (Memento Woordfestival), Seckou Ouologuem (A.Kult.e), An Pauwels (Curieus), Suzanne Terhaar (Willemsfonds)

Duur

1. Agenda, mededelingen en notulen

10'

- Voorstelrondje
- Notulen 7 februari 2020
 - > Eén opmerking: LV meldt een spelfout in de naam van Hanneleen Broeckx
 - > Het verslag wordt verder goedgekeurd
- Mededeling: Wouter Hillaert vroeg ons een enquête over banken in de culturele sector door te sturen; deze bezorgen we met de notulen.

2. Nieuwe voorzitter OLO

15'

Poëziecentrum licht de verkiezingsprocedure toe
De uitnodigingen voor kandidatuurstelling zijn 3 keer aan alle OLO-leden bezorgd, met een verduidelijkende nota (omdat het OLO geen officieel statuut heeft)
Kandidaturen waren welkom tot 15/03, maar alleen de huidige voorzitter stelde zich kandidaat.
-> Dit betekent dat het mandaat van Willem Bongers-Dek met 2 jaar verlengd wordt.

Er waren 72 stemgerechtigden, wat goed nieuws is: ongeveer 72 van de 170 mogelijk betrokkenen zijn actief. LV geeft nog aan dat zij hun stemrecht sowieso niet uitoefenen.

De voorzitter vraagt om bedenkingen over de werking van het OLO te delen; dat mag nu maar ook zeker via mail!

VBV: mag het ook positief zijn? Ik vind dat je dat goed hebt gedaan en vraag me af of de termijn van 2 jaar niet te kort is.

-> De voorzitter wil graag tegen het volgende OLO een ontwerp van enkele OLO-regels voorleggen; het eerste idee is dat de voorzitterstermijnen 4 jaar zouden duren en maximaal 1 keer verlengd mogen worden (zodat een voorzitter maximaal 8 jaar die functie bekleedt)

Applausicoontjes alom

3. Nieuws over de VRT

15'

- Het BoekenOverleg leverde input voor een Cultuurcommissie over de VRT op 05/03

Er is een hoorzitting geweest in de aanloop naar de nieuwe beheersovereenkomst van de VRT. De voorzitter zit namens het OLO in het BoekenOverleg, en vertegenwoordigt het BoekenOverleg in de gesprekken over de VRT. Iedereen heeft bij de uitnodiging voor deze vergadering zijn interventie ontvangen. Het belangrijkste punt hierin was de vraag naar structurele aandacht voor literatuur en de letteren op tv; ook het Cultuuroverleg (Patrick Allegaert) sloeg op dezelfde nagel.

Het volgende cultuuroverleg met de VRT is opgeschort; iedereen die aandachtspunten voor de VRT heeft, mag dat laten weten!

- Update over het lopende gesprek met VRT + aanbod m.b.t. archief

De VRT, bij monde van Tinka Claeys, stelde de vraag of bepaalde cultuurprogramma's uit het archief gehaald konden worden in deze periode. Ideeën hiervoor blijven welkom bij aline@deburen.eu of willem@deburen.eu. VRT heeft al een lading gearchiveerde programma's online geplaatst, onder andere 'iets met boeken'.

4. Corona: gevolgen voor de sector

20'

We doen een rondje om elkaar te informeren over de impact van corona op onze werking en de oplossingen die we bedachten.

- **VVB** (vanuit Confituur): van onze 25 leden blijven 20 online actief; zij werken bestellingen af, vaak met de fiets. Dat loopt redelijk goed, al blijven er natuurlijk veel vragen over de toekomst.

- **DE DAGEN** is normaal gezien vooral bezig met samen lezen; zij bereiken een doelgroep van kwetsbare lezers. Wij bellen onze lezers op in belcirkels, om te vragen hoe het gaat. Vanaf volgende week beginnen we met de Boekendokter: je zult gratis kunnen bellen of mailen naar de Boekendokter, die leesvoer aanbeveelt. We zijn dat volop aan het voorbereiden.

Het is fijn als partners een voorschot aanbieden of geschrapte boekenavonden toch vergoeden. We proberen zelf ook financieel gestes te doen waar dat kan. Laten we met de sector voor elkaar blijven zorgen.

- **Passa Porta** lanceerde de reeks Bericht aan de Bevolking, wat een manier is om auteurs toch opdrachten te verschaffen. Onder anderen Joke van Leeuwen en Eileen Myles (vanuit NY) deden al mee. We stellen ons vragen bij het volgende seizoen omdat we veel internationale (residentie)programma's hebben. Het uitbesteden van opdrachten aan auteurs is nu prioritair; we hebben onze eigen werktijd gereduceerd.

- **Villa Verbeelding**: veel mensen werken thuis. We gingen een nieuwe voorstelling en een kunstennacht lanceren in deze periode en blijven toch aan deze initiatieven werken. Het is wat complexer om met bedrijven samen te werken (soms moeten we zaken uitleggen met filmpjes, foto's). Via onze nieuwsbrief geven we tips aan ouders over hoe ze hun kinderen geëntertaint kunnen houden tijdens de lockdown. Onze summer school aan het eind van de zomer trekt normaal gezien mensen uit heel Europa; ook het festival Zin in Zomer zou in augustus vallen. Hier staan nu grote vraagtekens bij; we wachten af.

- **Lezerscollectief**: we voerden een enquête door bij onze leesbegeleiders, sommigen blijven aan het werk in bv. woonzorgcentra; de meeste anderen blijven er online iets van maken en houden het lezen gaande. We gaan de *good practices* van onze vrijwilligers delen. We moeten aandacht hebben

voor de kwetsbare groepen, die vaak geen internet hebben. Telefonisch contact, zoals DE DAGEN dat organiseert, is een goed idee.

Een event eind mei moeten we nog verschuiven naar september. Door deze situatie hebben veel sprekers een erg druk najaar voor de boeg.

- **Creatief Schrijven** moest de Schrijfdag in maart annuleren. We zitten in een experimenteerfase qua online cursussen; dat is wel een fijne bijkomstigheid. We hebben het idee om een schrijfwedstrijd te lanceren in het kader van deze situatie, met als insteek het herdenken van onze maatschappij.

- **Het Zoekend Hert** vindt het als filosofiehuis interessant om nu bedenktijd te hebben. Al voor de coronacrisis waren er al gezondheidsproblemen binnen het team; we focussen ons dus op onze coördinerende functie en de Maand van de Filosofie 2021 (ism universiteiten, organisatoren, boekhandels). We houden ons ook bezig met de stichting in Amsterdam en psychologisch blijkt er wel een groot verschil te zijn tussen Vlaanderen en Nederland. De Nederlanders verplaatsten een aantal evenementen naar juni: *optimism bias*?

Uit het jubileumfeest van Het Zoekend Hert zijn een aantal initiatieven voortgekomen waarmee we ook online zouden willen uitpakken. We zien dat veel (gesubsidieerde) organisaties digitaal goed bezig zijn, maar voor een kleiner initiatief is dat minder evident. We zien in deze crisis ook de mogelijkheid om te reflecteren op de samenleving, eens het stof is gaan liggen.

- **Sofie Verraest** krijgt als stagecoördinator van de opleiding VML een zicht op de sector. Veel stagiairs bij literaire organisaties en uitgeverijen lieten weten dat hun stage mentoren technisch werkloos zijn. Dat maakt het moeilijk om de stage voort te zetten; sommige stageplekken weigerden ook stagiairs die nog moesten beginnen. We hebben organisaties gemaïld om nieuwe (online) stageplekken aan te boren, met succes! Het aanvankelijke enthousiasme over de uitdaging is wel wat gaan liggen, merk ik. Het is wel geweldig om de creativiteit bij veel organisaties te zien.

Als curator merk ik dat er nu veel afgelast wordt; dat lijkt bij mij tot onzekerheid over mijn inkomen. Snug Harbor zou plaatsvinden op 12/03, de dag dat alles geannuleerd werd, maar de digitale editie van 09/04 viel erg goed mee; het was zelfs intiemer dan gebruikelijk! We zijn blij dat we het als Zoomvergadering hebben gedaan ipv als livestream op Facebook. Mensen waren daardoor meer betrokken. Ik zie ook veel in de genoemde ideeën over de herdenking van onze samenleving en democratisering van het digitale: hoe kunnen we iedereen de kans bieden om deel te nemen aan al die online initiatieven?

- **KAAP** heeft een online programma gemaakt, vooral met theater en muziek (we hebben op dit moment geen programmator Literatuur). We hebben beslist om de middelen voor de evenementen die niet doorgaan in te zetten voor maakopdrachten, die we in het najaar gaan ontsluiten. Thuiswerk faciliteren we zo goed mogelijk bij onze medewerkers. Je voelt wel dat samenwerkingen door de onzekerheid trager verlopen. Op 1 april is er een visienota verschenen waartoe we ons moeten verhouden. Een aantal organisaties werkten al rond inclusiviteit en duurzaamheid; ik denk dat deze houding nu bevestigd wordt.

- **Poëziecentrum**: de winkel ligt vrijwel stil. De uitgeverij blijft lopen zoals gepland, de presentaties van bundels worden verschoven naar het najaar of we proberen – in overleg met de auteurs – een digitale variant te ontwikkelen. We verschuiven zo veel mogelijk evenementen naar het najaar. Versopolis zou in mei plaatsvinden, samen met Antwerpen Boekenstad. We verplaatsen dit, als het lukt, naar september. Het project rond de poëziemeditailles met CANON Cultuurcel wordt herbekeken, in de hoop de kinderen ook een perspectief te bieden in de stemprocedure en de rest

van het traject. Met het documentatiecentrum kunnen we nu niets ontvangen, maar we antwoorden wel op vragen.

We zetten ook in op het digitale, met de reeks 'Een aanstekelijke hoop'. In de mate van het mogelijke ondersteunen we andere organisaties, bv. radiozender Tumult. We ontdekken nu dat er op het vlak van het digitale nog terrein braak ligt. Hier liggen duidelijk mogelijkheden, bijvoorbeeld voor de uitgeverij.

- **De Letterie**: ik ben twee weken ziek geweest en nog maar net beter. Ik ben niet gesubsidieerd en nog niet lang begonnen. Alle residenties zijn afgelast en de meeste mensen vragen hun geld gewoon terug. Financieel is deze situatie dus erg moeilijk voor mij. Samenzijn is de kern van mijn werking, maar dat is nu erg moeilijk, ik moet het nog wat laten bezinken. Ik vraag me af of we wel alles moeten verderzetten? Ik wil wel perspectief hebben en ervan uitgaan dat evenementen eind augustus kunnen doorgaan. Ik ben wel blij om van jullie te horen dat het leven verdergaat in lockdown. Het doet ook wel deugd om even te stoppen en na te denken; ik deel de bedenkingen qua duurzaamheid en inclusiviteit.

- **LNVT** bedankt Sofie voor die openheid. Voor de auteurs met wie ik werk is dit echt een moeilijke tijd, voor mij ook. Een aantal auteurs komt in aanmerking voor compensatiemaatregelen van de overheid, maar zeker niet allemaal. De creativiteit stroomt niet als normaal. Ik vraag me af hoe we een verdienmodel kunnen ontwikkelen dat het gebrek aan inkomsten kan compenseren. Mensen zijn ook niet altijd bereid om te betalen voor een digitaal initiatief. Ik verkoop ook kleine voorstellingen, die nu verschoven worden naar het najaar. Het is nu moeilijk om als agent een harde onderhandelingspositie in te nemen tegenover kleine organisaties.

- **deBuren** heeft alle internationale CELA-activiteiten voor 2020 moeten stilzetten, ook het internationale project **citybooks** kan niet doorgaan zoals gepland. We hebben een 40-tal activiteiten moeten herdenken en gaan daarbij volop voor de digitale variant, via onze blijf-in-uw-kotcast, online leesclubs, livestreams ... Met *Besmette Stad* hebben we ook een groot project ontwikkeld om makers volop Vlaams-Nederlands te kunnen stimuleren. We gaan experimenteren met leesateliers, telkens rond één gedicht uit *Bezette Stad*; die staan open voor auteurs en het publiek. Dit is een betalende formule en de eerste tickets zijn nu verkocht: <https://www.deburen.eu/magazine/2706/leesatelier-bezette-stad-een-korte-inleiding>.

Qua personeelswerking hebben we een vacature ingetrokken. We hebben ook een logistieke medewerker die we nu heel weinig werk kunnen geven; als er organisaties in Brussel zijn die helpende handen nodig hebben, dan mogen ze contact opnemen!

- **Literatuur Vlaanderen** wordt ook met veel uitdagingen geconfronteerd. Alle medewerkers werken van thuis uit en de commissievergaderingen gaan door via Zoom. Auteurs zullen dus wel tijdig nieuws over beurzen ontvangen. We beseffen dat er veel evenementen geannuleerd en verplaatst worden; we zullen daar zeer coulant mee omgaan. We willen wel met de sector bekijken dat engagementen die naar auteurs zijn gemaakt blijven doorgaan, zeker wat betreft de organisaties die door ons gesubsidieerd worden.

Een derde van de auteurslezingen vindt normaal gezien in deze periode plaats; verplaatsingen zijn moeilijk omdat die dan in een ander schooljaar vallen. We proberen om digitale lezingen te organiseren, en betalen de 100 euro subsidie wel uit als het niet kan doorgaan. We hebben een enquête naar auteurs gestuurd om een idee te krijgen van hoeveel (niet betoelagde) lezingen geannuleerd moeten worden. We gaan dit niet meteen kunnen compenseren, maar willen het toch in kaart hebben.

We zitten ook met de overheden samen over bv. het leenrecht. Enkele eigen initiatieven worden verplaatst of gaan digitaal door. We wachten voor evenementen voor het najaar af tot eind augustus. We schrijven daarnaast ook verder aan ons meerjarenplan; directeur Paul Hermans zal hier met sommigen nog contact over hebben.

Reacties:

- DE DAGEN zou een aantal keer een digitale auteurslezing willen organiseren; kunnen we voor dit type lezing ook steun bij LV aanvragen?

-> LV: ja, dat kan, maar wel onder de voorwaarden van de normale lezingen: de organisatie moet zelf ook investeren. Neem hiervoor zeker contact op met het team-auteurslezingen!

Lezerscollectief: gaat deze regeling na de coronacrisis door?

-> LV: nog niet beslist, maar we kunnen dit onderzoeken

- Snug Harbor vindt het een goed idee om digitale initiatieven toch betalend te maken. Wat een enorm voordeel aan digitalisering is: je potentiële publiek wordt veel groter (ook internationaal!)

-> KAAP: ik kan dit bevestigen, ons liveprogramma trekt een jonger en internationaal publiek. Ik vraag me wel af of we dit na de crisis gaan kunnen volhouden.

6. Het goede voorbeeld

30'

- Lisa Weeda stelt #laatjenietnaaien voor via Zoom

Net voor de coronacrisis lanceerden we het initiatief #laatjenietnaaien: uitgangspunt is dat je als kunstenaar niet als hobbyist behandeld wilt worden. Voor de maker geldt: geld = tijd: makers verdienen geld met allerlei activiteiten (in opdracht), en investeren die in tijd als maker.

- In de Nederlandse cultuursector zijn er een aantal evenementen en festivals (bv. Het Nederlandse Filmfestival) waarvan iedereen weet dat de vergoedingen niet kloppen. Men is wel een Fair Practice Code aan het ontwikkelen, maar dit is een erg vaag iets zonder bindende regels. Toen ik hierover kloeg op de sociale media, kreeg ik enorm veel reacties.

Veel makers beseffen de waarde van hun werk niet en voor sommige makers is het een soort taboe. Het is alsof je er als kunstenaar niet van uit mag gaan dat je geld zult verdienen. Dat wordt soms geromantiseerd. Veel makers kunnen ook niet anders dan onderbetaalde banen aannemen, omdat er anders helemaal geen geld is.

In Nederland ontstond er in de sector onrust over de Fair Practice Code. Kort door de bocht: er blijkt te weinig geld te zijn om op eerlijke wijze het culturele aanbod te kunnen volhouden. Er wordt in de sector bijzonder veel naar de subsidieverstrekker gekeken; in de kunstensector zit ondernemerschap er niet echt in. Een programma zonder subsidies organiseren is ook zeer moeilijk, maar initiatieven als Paquet (https://www.instagram.com/paquet_official/) tonen dat ondernemerschap toch mogelijk is: je ontvangt 8 weken lang iedere week een verrassing van een (woord)kunstenaar en betaalt daarvoor.

- Kunstenaars moeten ook de hand in eigen boezem steken: moeten we wel harder blijven werken voor nog minder geld? We moeten over ons werk durven nadenken als product.

- Ook problematisch in de sector is de verhouding tussen kwaliteit en kwantiteit: in werkingsverslagen van organisaties worden bezoekersaantallen soms omgerekend naar geld. Is dat wel de manier om ernaar te kijken? Bij dat soort commerciële denken wordt het moeilijker om te werken met jong talent. Sommige organisaties hebben junior- en seniortarieven, maar dat wringt. Waar ligt de ondergrens? En kun je niet beter net de jonge makers steunen, zodat het literair landschap interessanter worden?

De organisatie waar ik voor werk biedt €300 aan elke maker, jong talent of niet. Het gaat ons om kwaliteit boven kwantiteit.

Samenvattend zou het goed zijn als de sector hierop lette:

- Het bredere beeld: wat voor cultureel landschap willen we?
- Laten we wel praten over geld
- 'Exposure' is het rotste ei in de sector

Goede voorbeelden in Nederland volgens Lisa: SLAA, Crossing Border, haar agentschap Wintertuin ook (na een gesprek hierover); in Vlaanderen vindt zij deBuren een goed voorbeeld

Vragen:

- deBuren: welke concrete initiatieven neemt #laatjenietnaaien de komende tijd?

-> Lisa: we gaan een trui die we verkopen aan makers, waarmee we onze campagne willen vergroten; met de organisatie 'Nooit meer hoogtevrees' willen we praten over geld; we hebben een website opgestart en willen hier ook lezingen over geven -> Hiermee willen we een beweging en een gesprek opstarten.

- LNVT: in de twee jaar dat ik agent ben, krijg ik vaak moeilijk uitgelegd dat het honorarium te laag is. Volgens mij zit er iets in het koppelen van initiatieven in de sector, zodat vele potjes een grotere pot vormen.

- De Letterie: wat ik bij honoraria belangrijk vind, is om de context van de makers in ogenschouw te nemen; een professor heeft bijvoorbeeld al een vast inkomen, een auteur meestal niet. Moeten we daar niet eerder op afgaan ipv op junior- en seniorprofielen?

-> Lisa: inderdaad, dat gesprek moeten we durven aangaan

- Het Zoekend Hert wil toch ook pleiten voor het belang van vrijwilligerswerk. Wij werken al 10 jaar met een erg lage vergoeding en investeerden ook zelf in de organisatie. Ik sluit me daarnaast ook aan bij wat De Letterie zei. Het is belangrijk dat mensen in de sector geëngageerd zijn en willen investeren.

-> Lisa: het is een complexe kwestie; ik maak zelf ook gratis programma's. Maar om te groeien heeft mijn organisatie op dit moment wel extra middelen nodig. Wat is de balans tussen investeren en verdienen? Ik zou er ook niet voor pleiten dat iedereen die meer verdient geen vergoeding mag vragen.

-> Passa Porta vult aan dat het meer te maken heeft met de functie die de spreker bekleedt. Voor een professor is publieksbereik een deel van de universitaire opdracht.

We gaan organisch over naar het volgende onderwerp:

5. Standaardcontract auteurs-literaire organisaties

20'

Passa Porta verduidelijkt het voorstel dat werd meegestuurd met de uitnodiging (en dat ook bij de notulen gevoegd wordt). De literaire organisaties die door Literatuur Vlaanderen ondersteund worden (LOLV) hebben samengebracht welke minimumbedragen zij voor verschillende opdrachten aan kunstenaars betalen.

Dit is een startpunt om opener en duidelijker over geld te praten. Het overzicht is zeker nog niet compleet (illustratoren en vertalers ontbreken bijvoorbeeld), maar beschouw dit dus als een uitnodiging om het gesprek aan te gaan.

Uitgangspunten:

- Betalen voor al het werk dat kunstenaars verrichten
- Ook de (professionele) omkadering is belangrijk
- Deze minimumbedragen zijn gekoppeld aan de minimumlonen die betaald worden in de culturele sector; voor kunstenaars kan dit een referentiepunt zijn bij het praten over geld

De LOLV zullen dit samen met de VAV en het OLO uitwerken. De VAV wil in sept-okt-nov monitoren hoe het zit met de betalingen van auteurs en zij zullen hier op het volgende VAV-congres een moment rond organiseren. Bij het OLO is dit voortaan een vast agendapunt; laten we dit document voor de volgende vergadering bestuderen en onze opmerkingen bijhouden.

Eerste reacties:

- Het Zoekend Hert: als de grote organisaties de lat hoog liggen, is het voor kleine organisaties wel moeilijk om mee te stijgen
 - > Passa Porta: onze sector is een fijnmazig systeem, daar moeten we inderdaad op letten. Auteurs mogen zeker engagement tonen, maar het is wel onze verantwoordelijkheid om te investeren in maaktijd voor auteurs (dat is ook het opzet van Literatuur Vlaanderen)
- De voorzitter: het OLO stond vorig jaar voor het eerst op het werkcngres van de VAV en sluit graag opnieuw aan

Bedenkingen zijn welkom bij Ilke van Passa Porta. De bedoeling is om naar een duurzaam, gezond ecosysteem te gaan.

7. Wat verder ter tafel komt

10'

- Sofie Verraest: wie op de lijst wil voor stagiairs van de master Vergelijkende Moderne Letterkunde (UGent), mag dat signaleren via sofie.verraest@live.be.
- Het Zoekend Hert vond dit prachtige groepstherapie
- De Letterie: kan er ook na de lockdown een digitaal staartje aan de vergadering zitten, voor mensen die niet naar Brussel kunnen komen? Dit was erg prettig voor mij!
- De voorzitter stelt een vraag aan iedereen: moeten we vroeger dan in juni samenkomen?
 - > Willemsfonds, Creatief Schrijven, Poëziecentrum, LNVV, VVB: juni ok
 - > Villa Verbeelding, De Letterie, KAAP: graag de eerste helft van juni
 - > Snug Harbor: voor mij mag het vroeger dan in juni; ik denk dat dit het moment is om lessen te trekken qua duurzaamheid, ecologie... Laten we onze expertise delen? (DE DAGEN en Het Lezerscollectief sluiten zich hierbij aan, al mag zo'n vergadering eventueel korter)

Het OLO beraadt zich hierover en stuurt snel een verslag + uitnodiging.